

DORU I. POP

PUNCT AUTOBIOGRAFIC
– ROMAN –

Ediție integrală

CUPRINS

PARTEA ÎNTÂI. TRECUTUL UNEI ILUZII	5
Prefață	7
Cuvânt înainte.....	8
1. 22 decembrie 1989. Ura! Suntem liberi! Tiranul a căzut! Dictatura a căzut!.....	9
2. 1990.....	21
3.....	31
4. 1991.....	37
5. Copilăria. Originea socială. Părinții. Prietenii. Felul meu de-a fi. Primele impresii. Societatea de atunci.....	47
6.....	70
7. Treapta a II-a. Marea schimbare	92
8.....	107
9. Armata. Colegii de acolo. Cadrele – Instrucția. Perioada foarte lungă, petrecută fără rost.....	114
10.....	142
11.....	149
12.....	184
13.....	195
14.....	209
15. Toamna '88, la mare. Scurtă prezentare a poziției funcționarilor regimului, plus a intelectualilor din socialism, a vieții de huzur a unora. Prezentarea femeilor lor. Aversiunea mea pentru ei	231
16.....	255
17.....	279

În loc de încheiere.....	291
Sfârșitul la „Punct Autobiografic”.....	295
PARTEA A DOUA. TEROARE ÎN CAPITALISM.....	297
Prefață.....	299
1. Perioada postrevoluționară. Considerațiuni. Despre mine	301
2. Starea economică și politică postrevoluționară.....	325
3. Starea mea profesională.....	332
4. Sistemul privat.....	335
5. Epoca Mynthos.....	339
6. Trecutul.....	348
7. Capitalismul.....	364
8. Tipuri de patroni întâlniți de-a lungul timpului.....	370

1.

22 decembrie 1989.

Ura! Suntem liberi!

Tiranul a căzut! Dictatura a căzut!

Până acum câteva minute ar fi fost imposibil să strigăm așa ceva, nu atât din frică față de organele de represiune ci, mai ales, că nu știam ce-nseamnă totalitarism, comunism, neștiindu-le esența, nu le puteam raporta la sistemul democratic, prezent aiurea și nu la noi, să vedem ce mare „generator” de îngrădiri ale libertății umane a fost (ne era interzis să desenăm zvastici, să aducem elogii sau să pomenim despre ascensiunea fascismului; erau ei, extrema dreaptă, huliți, înfierăți ca mari criminali), pe când cei care se situau în cealaltă extremă, comuniștii, nu dădeau suficiente explicații despre ei, să se cunoască istoria (ascensiunii și practicii lor) așa cum a fost. Până la urmă, cu toată justificarea ajungerii la putere, pe un fond de criză capitalistă, cu toate realizările practice, plus utopia de viitor, ascunse, umbrite de o propagandă totală – în momentul când s-a produs colapsul – după o stagnare destul de lungă – lumea a trebuit să afle și despre victimele și abuzurile care adumbreau glorioasa epocă; realizările – oricât ar fi fost de mari – o lumină strict negativă a planat deasupra comunismului, în general, făcând să se cațare iarăși, paradoxal și justificat, la putere, o juntă primitivă care condamna, cel puțin la suprafață, comunismul – numit fascismul roșu.¹

Cum ar fi trebuit să încep și cum ar trebui să descriu în

¹ Din păcate, poporul român a căzut dintr-o extremă în alta. De la un sistem naționalist-stalinist, închistat, poate prea tare, în niște dogme, puțin prea rigid – orice scop ar fi urmărit – la un regim al libertății absolute, al societății necontrolate de nimeni, al justificării porcăriilor, pierderilor, în dauna celor mulți și cinstiți.

continuare această zi extraordinară, unică și incredibilă? ... A existat prin tot ce s-a-ntâmplat atunci, prin splendida izbucnire spre libertate a unui popor calm, supus, poate prea ascultător, care nu mai voia totalitarismul. Pentru prima dată s-a produs o uriașă și neanihilabilă fisură în sistemul totalitar din România; partea nevăzută, în umbră atunci, a unei lumi, se arată unei alte lumi, întregi – pentru ca aceasta să știe că ea există dincolo de fastul și voința sfidătoare de dominație a cuplului prezidențial, parțial și a păturii conducătoare, o anumită burghezie care, teoretic, nici nu exista. Un ziar comunist era plin de elogii, fotografiile reușite, fraze pompoase, strălucitoare etc., toate de un lux exacerbant, iar fața ascunsă, mizeria, constrângerea forurilor regimului totalitar – toate acestea trecute cu vederea, neexistând, deci¹.

După această dezvăluire, se mai stabilise ceva: la mijloc stăteau victimele, realizate prin abuz, tăcere, pe baza unei balanțe care ținea pe nedrept cele două părți ale sistemului – fastul, puterea, pe de-o parte – mizeria, dincolo, într-un nefiresc, totuși (din punct de vedere al umanului, desigur), statu-quo al existenței, până când totul a fost făcut scrum, sau a sărit în aer, de o mână nevăzută².

Ar părea, pentru început, nefirească acea „rotire de cadre” folosesc expresia fără a întina memoria Revoluției, printr-un termen mai mult birocratic, ci tocmai invers, să-i lovesc pe ei, conducătorii (directorul, în mijlocul nostru, obligându-l să preia comanda și tonul, la marșul însoțit de cântecul deosebit de valoros, devenit atunci imn-simbol al Revoluției române,

¹ Unui regim care se pretinde perfect îi poți reproșa, justificat, o oricât de mică fisură, neajuns, mizerie, imperfecțiune, în cadrul existențial. Unui regim – cum e capitalismul de azi din România, o imensă budă cu rahat, ce să-i mai pretinzi? Nici n-ar recunoaște.

² Trecând prin mai multe tipuri de regimuri, putem trage o concluzie sănătoasă: omul e un escroc, totul e o luptă. Ce-i cinstit în ziua de azi, de la dorința de îmbogățire a unora, luxul afișat, până la sarcasmul altora? Când vezi cum se bățâie câte un rahat, când vrei să-i pui adevărul în față – într-o apărare propriei îmbuibări, atunci, vorba unora, pe ce-ți vine să pui mâna?

„Deșteaptă-te, române!” – de la exploatarea minieră până în centul orașului, unde se aflau Palatul Administrativ, Securitatea, precum și celelalte organe ale sistemului represiv); centru devenit liber, pentru prima dată, de TAB-urile Securității, deși, cum se va vedea mai târziu, pericolul mai plana asupra situației Revoluției – și poate că destinul a dorit ca acesta să nu devină realitate¹.

Primele impresii, starea noastră euforică – căci atunci de așa ceva putea fi vorba –, deși, alături de bucurie, pe fețe ni se putea citi nedumerire, pe fondul unei idei care părea să ne pătrundă în conștiințe și să se stabilească acolo definitiv: incredibilul, căci minunea se produsese. Dictatorul fugise²; prin crăpătura, în crusta incredibil de groasă, până mai deunăzi, a totalitarismului, răzbăteau razele sfinte ale Libertății.

*

„Frați români! Cu ajutorul lui Dumnezeu am ajuns aici!” Astfel se adresase Mircea Dinescu de acolo, din inima țării, București, întregului popor român deznădăjduit de atâta așteptare și, totuși, cu speranța că, odată și odată se va produce minunea. Și a fost Lumină. Minunea s-a produs. Nu-mi vine să cred³.

Am 25 de ani. Tirania a căzut. E așa de incredibil, ca și cum mi-ar spune cineva că voi deveni cel mai bogat om de pe

¹ Din păcate, zeci de ani după aceea, starea de haos și nesiguranță a rămas amprenta unei societăți rudimentare, unde, fără nici o morală, oricine poate face rău oricui.

² Asta ar trebui să se aplice tuturor porcilor cocoțați la putere și văzuți zei, mai ales patronilor din ziua de azi.

³ Nu știm ce putere are obișnuința în viața omului. Un lucru e cert: omul are nevoie de simboluri. Poate și rău fără de rău e tragic. Peste ani – la polul opus, voi vedea, cu groază, cum poporul a ales simboluri, oficial, diametral opuse – neputând trăi fără ele. Acestea au fost patronii și ciracii lor. Atunci bucuria a fost sinceră. Dacă ar fi știut poporul ce-l așteaptă sub capitalism, ar fi renunțat la acel „nou drum”.

planetă. Mai mult, căci chiar dacă **potențialitatea** unei asemenea îmbogățiri era departe de mine (totuși), vagă, nu-mi părea atât de ireală ca ruperea zăgazurilor **totalitarismului**, căci aceasta, în cazul comunismului, nu se mai întâmplase nicăieri în lume, după război, după Ialta¹.

Suntem un singur popor. Întotdeauna, în Cartea veșnică a Istoriei, îi vom scrie numele cu litere de aur: Poporul român². Toate lozincile – tăblării ale dictatorului au căzut cu un zgomot sec (care nu exprima nici cea mai mică părere de rău, ci doar scrâșnet de măsele) la pământ. Am adus o scară și două răngi, împreună cu alți colegi, dar mulți s-au oprit pe drum, retractându-și entuziasmul inițial cu o teamă strecurată-n suflet: dar dacă nu vom învinge? (șuier real de gloanțe, torturi, carceră pe pielea noastră, parcă le și vedeam aieveja). Dar Istoria a fost să nu fie așa. Acolitul-șef a fugit, iar noi i-am smuls și sfâșiat steagul ideologic, iar de pe obrazul sfânt și îmbujorat al drape-lului nostru, aceleași semne – secera și ciocanul, într-o întregă stemă – ale ideologiei comuniste.

Marea pancartă de la intrarea în vestiarul nou al minei, situată între etajul 1 și 2, cade cu zgomot sec. Inginerul-șef H..., în mod poate inconstient, dă, totuși, zâmbind, indicații, cu jumătate de gură. Pierderea prudenței ori, pur și simplu, trecerea de partea demonstranților³?!

Au pătruns oameni neînarmați în sediul Securității; erau plini de gânduri bune, și nu de ură – de ce, se va vedea mai târziu⁴.

¹ Memoria omului, fiind scurtă, desigur, omul uită caracteristicile altei societăți – mai mult nici nu crede c-ar fi posibil, poate pe această bază, a permanenței celuilalt, ca acesta – cel precedent – să revină.

² Din păcate datorită, în special, suferințelor îndurate de-a lungul istoriei.

³ Deși tot degeaba, până la urmă. Se mai desprinde un fapt: dar și dacă nu câștigam am fi „îmbulinat-o”. Dar superficialitatea, renunțarea la pedepse, lupte adevărate, dovedesc că a fost o mascaradă regizată, pe fondul exploziei generale.

⁴ La majoritatea, din neștiință, ori poate plictis, poporul român nece-rând judecarea acoliților comuniști.

Semnal de alarmă, dat de fapt pentru foștii torționari (dacă ar fi existat) pentru a se schimba, cameleonice, concepțiile politice și pielea, desigur.

Nu au răspuns armat, dar nici n-au dat socoteală în fața judecății poporului pentru abuzurile săvârșite – unii numindu-le chiar crime¹.

Tot ce s-a petrecut în ziua aceea mi se pare atât de incredibil, așa de mult m-a surprins după izolarea și cizelarea în tiparele obedienței nefirești, încât redactez textul ca și cum l-aș fi trăit în vis, într-un vis, dar totuși de o perfect de nebunească luciditate. Atunci trebuia să fim și realiști.

*

Doar steagul tricolor flutura mândru în aerul curat deasupra mașinii care ne ducea în oraș, în acea zi de Decembrie însângerat. Socialismul rămăsese – și fusese de fapt lăsat, undeva, în urmă, poate prea devreme – ca și cum n-ar fi fost. Sărbătoream, atunci, nu doar moartea dictatorului² (a cărei firească împlinire o și simțeam deja, deși nu avusese, însă, loc), ci, împreună cu sistemul cu care era asociat și-n numele căruia vorbea: socialismul.

*

Au vorbit foarte mulți în tumultul acelei după-amiezi. Rețin două expresii: apelul dat de unul dintre generalii de Securitate, ca trupele sale să treacă de partea poporului – chiar așa a spus, că „Securitatea nu poate să nu fie alături de popor

¹ Abuzuri existente – dincolo de logică, tocmai prin asta – nu victime, firești în orice regim. Despre unitățile economice oprite de capitalism, cu tot cortegiul de suferințe rezultat – cine va vorbi vreodată?

² Acum, peste ani, aș explica în felul următor: și dacă nu ar fi învins demonstranții, toți ar fi încurcat-o și că, atunci, nu se putea crede în prăbușirea sistemului care părea veșnic. Nu putea fi imaginată altă variantă, iată ce face propaganda: să prezinte un sistem unic și strălucitor.

în asemenea momente”, precum și fantastica afirmație, tot a unui general, care, devenită de atunci leit-motivul existenței noastre, zicea că „țara asta nu a fost niciodată comunistă”.

În rest, palpitații, emoții, temeri și rugă adresate lui Dumnezeu, ca Revoluția să reușească – nu au fost atât de siguri în izbândă, chiar dacă aveau dreptatea de partea lor. Manifestanții – mulțimea fremătândă, un murmur de dezaprobare și furie (nu se înțeleșese bine la radio): – cum, s-a sinucis¹?! Verva, dorința de a face ceva, dar toate astea amestecate cu lipsa de experiență și maturitate politică.

*

Poliția era dezarmată. Când am trecut pe lângă sediul aflat în „amonte”, la câțiva pași de Palatul Administrativ, am văzut că mai toți milițienii (unii chiar civil îmbrăcați) stăteau la geam și ne priveau. Ne priveau inofensiv, ai zice, pe noi, care mergeam să ne luăm rația de libertate.

Copiii, pe stradă, arzându-i portretele², toate încăperile Palatului Administrativ devastate, mai ale cele special amenajate pentru propagandă, nenumărate hârtii împrăștiate pe jos... Ce putea fi mai elocvent pentru a exprima furia justă a poporului? Primele filmări libere, netrucate, un grup de la Faimar apărând instantaneu, cu o pancartă improvizată, pe care scria „Libertate” – nu mai văzusem așa ceva, fac parte pregnantă din evoluția acelei seri.

Mai mult, un grup de țigani, desculți chiar, și foarte rudimentar îmbrăcați unii dintre ei, și-au făcut apariția, constituind, fără îndoială, pitorescul acelei seri, bătându-se cu pumnii în piept că sunt alături de Revoluție, venind chiar din Hatvan³, cartierul deochiat al orașului. Era necesară aderența lor, deoarece se zvonise că, la periferia orașului, înspre gara CFR, deja, cete de vagabonzi sparg și devastează magazine, care nu puteau fi alcătuite, în majoritatea lor, decât din țigani⁴.

¹ E vorba de Ceaușescu.

² *Ibidem.*

³ Șaizeci (magh.) sau cartierul Vasile Alecsandri.

⁴ Și, totuși, acei modești tuciuarii, cu pantaloni de costum cârpiți de

S-au ținut cuvântări, s-au constituit consiliile locale de FSN, am fost asigurați că va veni armata, existau temeri, căci noi, în furia noastră de a lichida totalitarismul, venisem cu mâinile goale și nu ajungea atât. Tancurile și toate armele, în general, în loc să aparțină poporului, aparțineau puterii conducătoare¹. Cu o seară înainte, de pe aceleași arme înstrăinate s-a tras din belșug asupra poporului. Acel sânge vărsat ar fi trebuit răzbunat. N-a fost să fie așa. În cazul unui popor superficial, Dumnezeu a ținut cu conducătorii.

Îmi amintesc cu câtă ură eram gata-gata să-i facem de petrecanie unui echipaj auto de poliție, care se nimerise întâmplător printre noi, erau din aceeași oală toți, purtau stigmatul urii și-al vinovăției pe umerii pătați, după ce 45 de ani batjocoriseră un popor. Nu am părăsit Piața Victoriei din Baia Mare, devenită Revoluției mai târziu, căci acum purta numele lui Gheorghe-Gheorghiu Dej, primul președinte comunist. De fapt, Piața Victoriei era mai în jos, ei bine, nu părăsim Piața Palatului până nu ni se dau asigurări că totul e în ordine. Există aici o sintagmă extraordinară a Revoluției, trează și azi în mintea mea: am fost asigurați că

Aici, la Baia Mare,
Miliția e cu noi!
Armata e cu noi!
Dumnezeu e cu noi!

câțiva ani, de culori închise pe ei, goi până la brâu, erau, desigur, mai sănătoși fizic și moral decât bărbații grași, tatuați, bărboși, de orice etnie – fie și români, mai ales, născuți de capitalismul barbar și împutit de după '90.

¹ E delicată treaba cu persoanele și instituțiile reprezentante. Pot și nu, în același timp, să fie ale cui îi reprezintă. Când o pătură de sus, în detrimentul și împotriva poporului, face uz de ele, e clar că reprezintă acea pătură care s-a separat de popor. Vezi după anii '90 și cazul represiunii capitaliste.

În acest timp erau scoși în evidență, adică în fața balconului, câțiva dintre liderii politici, un ofițer, avea vestonul desfăcut, fără chipiu, destul de jovial (cum aveam să văd la televizor, între mai multe peregrinări, dimineața, un ofițer cordial, neîncheiat la veston, obosit, dar zâmbind, totuși).

*

Mai rămăseseră câteva zeci de adolescenți și tineri sub ferestrele Palatului Administrativ. S-a intonat „O, ce veste minunată”, ca o sfidare la adresa fostului regim. (Aveam să văd ceva similar, mult mai târziu, la TV, despre același eveniment, dar în Piața Revoluției din Timișoara, tineri strigând sacadat, uitându-se spre balconul puterii, sfidând-o: „Există Dumnezeu!”¹.) Și ce veste putea fi, într-adevăr, mai minunată, decât cea a căderii, în ajun de Crăciun, al unui regim al terorii și al minciunii organizate!

*

Când am început să ne răspândim, voiam să dau fuga până acasă, să-i felicit pe ai mei, dar fiindcă cu un asemenea eveniment te întâlnești foarte rar, m-am hotărât să rămân. Urma să plec la mine acasă, să mă îmbrac în haine de gărzi (se făcuse o listă în acest sens) și să apărăm principalele puncte alimentare și ordine în oraș.

*

Venise un pluton de vreo 30 de soldați, bine înarmați, într-o mașină descoperită, pe două rânduri, iar în față un tânăr și chipeș locotenent, îmbujorat, cu steagul Revoluției în mână. Uniformizarea militară nu conta, toți erau trup și suflet cauzei Revoluției. După o scurtă cuvântare a militarilor din unul din balcoanele secundare (de fapt, o terasă de deasupra intrării,

¹ Asta n-a putut determina – cum aveam să află peste ani – regimul capitalist instaurat, să fie și uman.

transformată, ad-hoc în balcon), se ia o cruce din lemn, pe care era scris numele vinovatului Ceaușescu și i s-a dat, în numele poporului român, foc. Noi l-am și condamnat, după ce, în prealabil, am cerut asta strigând din rășputeri: „Ceaușescu judecat/ pentru sângele vărsat”, plus o expresie care se potrivea, mai ales, zonei noastre geografice: „Ceaușescu Nicolae/ judecat la Baia Mare”¹. Știam că va fi condamnat la moarte.

*

A trecut camionul cu soldați foarte aproape de noi, eu stăteam în fața cinema-ului „Dacia”, de fapt pe platforma unde se lipeau afișele și strigam; un strigăt izbucnit din negura istoriei poporului român, credeam eu atunci: Armata e cu noi! Puteau să fi fost și securiști deghizați să tragă în noi, dar n-a fost, am avut noroc.

*

Dimineața, când m-am întors din schimbul de noapte, în care nu se întâmplase nimic deosebit (doar două incidente care, deși nu m-au vizat direct, din fericire, ar fi putut avea urmări catastrofale pentru mine, ca persoană fizică). Pe la două noaptea mi s-a oprit inima în loc, iar sângele mi-a înghețat în vine, când teroriștii se-ndreptau spre Televiziune, iar unul dintre revoluționari implora: ieșiți, oameni buni, care cu ce puteți (unii chiar cu o lumânare – simbolic, bineînțeles), nu se poate să pierdem dintr-o dată totul. Atunci, într-adevăr, aveam impresia că Revoluția se reduce la camera aceea de la Televiziune. Și la câțiva revoluționari care erau acolo. Eu, împreună cu ei, simțeam că mor, efectiv, că mă sufoc, ca în adolescență, când visam și simțeam la fel, fiind pe punctul de a trece dincolo de faringele extrem de îngust al morții. Pe ecran se vedea imaginea unui căpitan cu pistolul-mitralieră în poziția „la piept”, ținându-l

¹ E o minune cum de-a căzut. La început ne-a fost frică, deși se auzise de masacrele de la Timișoara, București. În orice regim, orice putere paralyzează.

fix, strigând, dând asigurări că apără Revoluția. Eram la magazinul „Albina”, în cartierul în care locuiam, Săsar, în partea de vest, nord-vest a orașului, împreună cu personalul de acolo. Ne-am destins toți, după această „fază”.

Al doilea moment penibil a fost acela când, chemat fiind la Palat, deoarece schimbul de gardă fiind gata, iar acum se ivea pericolul să fim atacați de trupele de Securitate, am alergat întracolo, spre Centru – foarte repede, pe Bulevardul Independenței în sus. În timpul fugii mele liniare pe Bulevard, am simțit șuierul gloanțelor și răceala morții în spatele și carnea mea, eram total descoperit, cum alergam așa, pe un bulevard larg, cu clădiri doar într-o parte, pe cealaltă parte era râul, putea orice mașină, oricând, să treacă pe lângă noi, mai ales venind din spate, și să tragă. Mai ales că auzisem că la E.P. Săsar, în partea de Vest a cartierului meu, cum alergam cu o zi înainte, deci înainte de Victoria Revoluției, se aduseseră arme și muniție, acum astea cine știe în ce scopuri puteau fi folosite de către șefii de acolo, până a deveni cameleonici – a se (de)da după situația pe cale să învingă.

*

Ajuns în centru, (văd) lumea din nou adunată, zarva și tumultul izbucniseră iarăși – era dimineață – dar și primejdia era crescândă. Se așteptau trupele Securității din Șomcuta Mare, un orașel la vreo 30 km de municipiu, fost, pe vremuri, reședință de raion, cele locale tăcând mîlc – spunându-se că ar fi rămas fidele lui Ceaușescu. Fusesse pus de-a curmezișul străzii din fața Centralei Minelor, de fapt cea de-a patru latură care închide Piața devenită a Victoriei, și vizavi de sediul Securității, un tir, pentru a se opri năvălirea „gărzilor” Securității.

Îmi amintesc câtă teamă, dar și surescitare trezise descoperirea unui automobil de tip „Dacia” chiar în fața aceluiași institut, a cărui capotă din față, la motor, fusesse ridicată în sus. Fumega, se bănuia că are exploziv înăuntru. Pe cine să arunce în aer? Era gol¹. Atunci am început să-mi dau seama, iar mai

¹ Cum am mai spus, să nu spună cineva că puterea, oricare ar fi ea, nu emite teroare, teamă, prin forța și univocul, totalitarismul ei.